

SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODAR- CZA POWIATÓW WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO W 2017 R.

Województwo małopolskie położone jest w południowej części Polski. Północna część regionu graniczy z województwem świętokrzyskim, wschodnia z podkarpackim, zachodnia ze śląskim, a południowa z Republiką Słowacji.

Województwo zajmuje obszar 15183 km² i w obecnym kształcie obejmuje 6 podregionów, 22 powiaty (w tym 3 miasta na prawach powiatu) oraz 182 gminy (14 miejskich, 47 miejsko-wiejskich, 121 wiejskich).

Największym powiatem jest powiat nowosądecki (1549 km²), a najmniejszym chrzanowski (370 km²).

Ludność

Według stanu w końcu grudnia 2017 r. liczba ludności wyniosła 3391,4 tys. osób, tym samym na 1 km² powierzchni przypadały przeciętnie 223 osoby. Największą gęstością zaludnienia charakteryzowały się powiaty oświęcimski i chrzanowski (odpowiednio 380 i 340 osób/km²), natomiast najslabiej zaludnione były powiaty miechowski oraz proszowicki (73 i 105 osób/km²). Wśród miast na prawach powiatu poziom koncentracji ludności względem powierzchni wyniósł 2348 w Krakowie, 1515 w Tarnowie i 1460 osób/km² w Nowym Sączu.

Kobiety stanowiły 51,5% ogółu ludności województwa, a współczynnik feminizacji wyniósł 106. Największe dysproporcje płci wystąpiły w powiatach tatrzańskim i chrzanowskim (po 107 kobiet na 100 mężczyzn), natomiast w powiecie limanowskim proporcje rozkładały się równomiernie. Przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn widoczna jest zwłaszcza w miastach na prawach powiatu. W 2017 r. w Krakowie na 100 mężczyzn przypadało 114 kobiet, w Tarnowie 112, a w Nowym Sączu 109.

Wśród ekonomicznych grup wieku, ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 61,5% ogółu populacji. Współczynnik obciążenia demograficznego mierzony liczbą ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, wyniósł 63. Relacja ta przedstawiała się najkorzystniej w powiecie dąbrowskim (56), a najmniej korzystnie w miechowskim (67). W miastach na prawach powiatu współczynnik ten był wyższy niż średnia wojewódzka i wynosił odpowiednio 66 w Tarnowie oraz Krakowie i 64 w Nowym Sączu.

W 2017 r. w województwie odnotowano 38,2 tys. urodzeń żywych, co w przeliczeniu na 1000 ludności

SOCIO-ECONOMICS SITUATION OF POWIATS IN MAŁOPOLSKIE VOIVODSHIP IN 2017

Małopolskie voivodship is situated in the southern part of Poland. The northern part of this region borders Świętokrzyskie voivodship, the eastern part Podkarpackie voivodship, and the western Śląskie voivodship. The southern part of the voivodship borders the Republic of Slovakia.

The voivodship covers an area of 15183 km² and in its present shape consists of 6 subregions, 22 powiats (of which 3 cities with powiat status) as well as 182 gminas (14 urban, 47 urban-rural, 121 rural).

The largest powiat is nowosądecki (1549 km²), and the smallest is chrzanowski (370 km²).

Population

As of the end of December 2017 the population of the Małopolskie voivodship accounted for 3391.4 thous. people, thus there were approximately 223 people per 1 km² of the area. The highest density of population was characteristic for oświęcimski and chrzanowski powiats (380 and 340 people/km² respectively), whereas miechowski and proszowicki powiats were the least populated (73 and 105 people/km²). Among cities with powiat status the level of concentration of population was 2348 in Kraków, 1515 in Tarnów and 1460 people km² in Nowy Sącz.

Females constituted 51.5% of total voivodship's population, and the feminization rate amounted to 106. The biggest disproportion of sexes occurred in tatrzański and chrzanowski powiats (107 females per 100 males), whereas in limanowski powiat proportion were distributed evenly. Predominance of females over males is visible particularly in cities with powiat status. In 2017 there were 114 females per 100 males in Kraków, 112 in Tarnów and 109 in Nowy Sącz.

Among economic age groups, working age population constituted 61.5% of total population. Age dependency ratio measured as non-working age population per 100 people at working age was 63. This relation was most favourable in dąbrowski powiat (56) and least favourable in miechowski powiat (67). In cities with powiat status this ratio was higher than the voivodship's average and amounted to 66 in Tarnów and Kraków and 64 in Nowy Sącz respectively.

There were 38.2 thous. live births recorded in the voivodship in 2017, which in calculation per

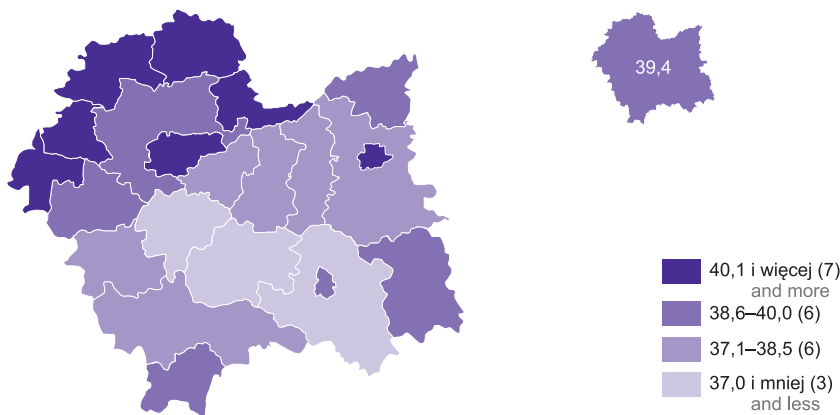
wyniosło 11 osób. Najwyższą wartością tego współczynnika charakteryzowały się powiaty limanowski (13,5‰), nowosądecki (13,0‰) i myślenicki (12,5‰), podczas gdy najniższą odnotowano w powiecie olkuskim (9,1‰). W miastach na prawach powiatu wskaźnik urodzeń żywych na 1000 ludności wynosił 12,0‰ w Krakowie, 11,4‰ w Nowym Sączu i 8,5‰ w Tarnowie.

W omawianym okresie zmarło 31,9 tys. osób, tj. 9 osób na 1000 ludności. Najwyższą wartość wskaźnika umieralności odnotowano w powiecie miechowskim – 13,1‰, a najniższą w nowosądeckim – 7,6‰. W miastach na prawach powiatu wskaźnik ten wyniósł 10,0‰ w Krakowie, 9,8‰ w Tarnowie oraz 9,1‰ w Nowym Sączu.

1000 population was 11 people. This ratio reached the highest value in limanowski powiat (13.5‰), nowosądecki powiat (13.0‰) and myślenicki (12.5‰), while the lowest was recorded in olkuski powiat (9.1‰). In cities with powiat status live births ratio per 1000 population was 12.0‰ in Kraków, 11.4‰ in Nowy Sącz and 8.5‰ in Tarnów.

In the period under discussion 31.9 thous. persons died, i.e. 9 persons per 1000 population. The ratio of deaths reached the highest value in miechowski powiat – 13.1‰, and the lowest in nowosądecki – 7.6‰. In cities with powiat status it was 10.0‰ in Kraków, 9.8‰ in Tarnów and 9.1‰ in Nowy Sącz.

Mediana wieku w 2017 r. (stan w dniu 31 XII)
Median of age in 2017 (as of 31 XII)

Przyrost naturalny w większości powiatów był dodatni, a jego wartość dla województwa w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosła 1,9. Najwyższym omawianym wskaźnikiem charakteryzował się powiat nowosądecki (5,4‰). Ujemny przyrost naturalny wystąpił m.in. w powiatach miechowskim (minus 3,6‰) i olkuskim (minus 2,3‰). W miastach na prawach powiatu przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 ludności wahał się pomiędzy minus 1,2‰ w Tarnowie, przez 2,0‰ w Krakowie, do 2,4‰ w Nowym Sączu.

W 2017 r. w województwie małopolskim zawarto 18,3 tys. małżeństw (5,4 na 1000 ludności), z czego 52,3% na obszarach wiejskich. Najwięcej związków małżeńskich w przeliczeniu na 1000 ludności zawarto w powiecie nowosądeckim (6,3), najmniej natomiast na terenie powiatu krakowskiego (4,5). W miastach na prawach powiatu omawiany wskaźnik wyniósł w Krakowie 5,8‰, w Nowym Sączu 5,5‰, a w Tarnowie osiągnął wartość 4,5‰.

W ciągu roku orzeczono 4,3 tys. rozwodów (1,3 na 1000 ludności), głównie na obszarach miejskich (64,8%). Najwyższy współczynnik rozwodów odnoto-

Natural increase was positive in most powiats, and its value for the voivodship in calculations per 1000 population amounted to 1.9. The highest natural increase ratio was characteristic for nowosądecki powiat (5.4‰). Negative natural increase occurred among others in miechowski powiat (minus 3.6‰) and olkuski powiat (minus 2.3‰). In cities with powiat status natural increase in calculation per 1000 population varied between minus 1.2‰ in Tarnów, 2.0‰ in Kraków and 2.4‰ in Nowy Sącz.

In 2017 there were 18.3 thous. marriages contracted in Małopolskie voivodship (5.4 per 1000 population), of which 52.3% in rural areas. Most of marriages per 1000 population were contracted in nowosądecki powiat (6.3), however the least on the area of krakowski powiat (4.5). In cities with powiat status the discussed ratio reached 5.8‰ in Kraków, in Nowy Sącz 5.5‰ and in Tarnów achieved the value 4.5‰.

There were 4.3 thous. divorces adjudicated during the year (1.3 per 1000 population), mostly in urban areas (64.8%). The highest ratio of divorces

wano w powiecie chrzanowskim (1,8‰), a najniższy w nowosądeckim (0,6‰). Wśród miast na prawach powiatu współczynnik rozwodów przekraczał przeciętną wojewódzką. W Tarnowie wyniósł 1,9‰, podczas gdy w Krakowie i w Nowym Sączu osiągnął wartość 1,7‰.

W omawianym okresie w województwie zanotowano dodatnie saldo migracji stałej wynoszące 4,1 tys. osób, co w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosło 1,2. Spośród powiatów województwa małopolskiego, najwyższe saldo migracji odnotowano w powiatach wielickim i krakowskim (odpowiednio: 12,7‰ i 7,5‰), a najniższe w Tarnowie i Nowym Sączu (odpowiednio: minus 3,6‰ i minus 3,0‰).

Rynek pracy

Pracujący

Według stanu w końcu grudnia 2017 r. liczba pracujących (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie) wyniosła 806,7 tys. osób, w tym 410,5 tys. kobiet. Przeciętnie na 1000 mieszkańców województwa przypadało 238 osób pracujących. Współczynnik ten był najwyższy w powiatach olkuskim (224), wielickim (206) i krakowskim (203), podczas gdy najniższy zanotowano w powiatach dąbrowskim (107) i tarnowskim (108). W miastach na prawach powiatu liczba pracujących na 1000 ludności wahała się pomiędzy 365 w Tarnowie, przez 403 w Nowym Sączu, aż do 441 w Krakowie.

Zatrudnienie

Przeciętne zatrudnienie, wyłączając podmioty gospodarcze o liczbie pracujących do 9 osób, gospodarstwa indywidualne w rolnictwie oraz zatrudnionych za granicą, wyniosło 717,0 tys. osób. Największą liczbą zatrudnionych przypadającą na 1000 ludności charakteryzował się powiat olkuski (184), a najmniejszą dąbrowski (88). W Krakowie na 1000 ludności zatrudnionych było 421 osób, w Nowym Sączu 334, a w Tarnowie 305.

Bezrobocie rejestrowane

Według stanu w dniu 31 grudnia 2017 r. w ewidencji Powiatowych Urzędów Pracy województwa małopolskiego zarejestrowanych było 79,4 tys. osób.

was recorded in chrzanowski powiat (1.8‰) and the lowest in nowosądecki powiat (0.6‰). Among cities with powiat status the discussed ratio exceeded the voivodship's average. In Tarnów it was 1.9‰, while in Kraków and in Nowy Sącz amounted to 1.7‰.

In discussed period permanent net migration was positive and amounted to 4.1 thous. people, that in calculation per 1000 population was 1.2. Among powiats in Małopolskie voivodship the highest net migration was in wielicki and krakowski powiats (12.7‰ and 7.5‰ respectively) and the lowest in Tarnów and Nowy Sącz (minus 3.6‰ and minus 3.0‰ respectively).

Labour market

Employed persons

At the end of December 2017 the number of employed persons (excluding economic entities employing up to 9 persons as well as employed persons on private farms in agriculture) amounted to 806.7 thous. persons, of which 410.5 thous. women. Average number of employed persons per 1000 inhabitants of the voivodship was 238. This ratio was the biggest in olkuski (224), wielicki (206) and krakowski (203) powiats, whereas the lowest ratio was recorded in dąbrowski (107) and tarnowski (108) powiats. In cities with powiat status the number of employed persons per 1000 population varied between 365 in Tarnów, 403 in Nowy Sącz, up to 441 in Kraków.

Paid employment

Paid employment, excluding economic entities employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as persons employed abroad, was 717.0 thous. persons. The biggest number of paid employees per 1000 population characterized olkuski powiat (184), while the smallest dąbrowski (88). There were 421 paid employees per 1000 population in Kraków, 334 in Nowy Sącz and 305 in Tarnów.

Registered unemployment

At the end of 31 December 2017 in the Powiat Labour Offices of the Małopolskie voivodship there were 79.4 thous. registered unemployed persons.

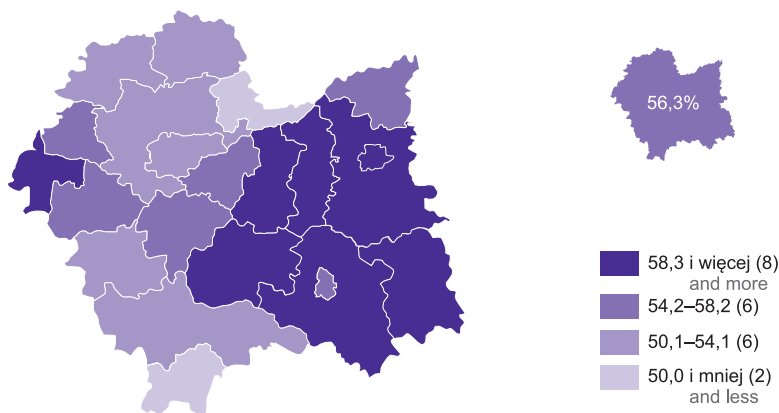
Kobiety stanowiły 56,3% ogółu zarejestrowanych osób, bezrobotni zamieszkali na wsi 53,0%, a prawo do zasiłku posiadało 13,9% bezrobotnych.

Stopa bezrobocia według stanu w końcu grudnia wyniosła 5,3%, przy czym w powiatach wskaźnik ten był bardzo zróżnicowany i wahał się między 3,0% w powiecie myślenickim, a 12,0% w powiecie dąbrowskim. W Krakowie stopa bezrobocia kształtowała się na poziomie 2,7%, w Nowym Sączu 4,1%, natomiast w Tarnowie wyniosła 6,0%.

Women constituted 56.3% of total registered persons, unemployed persons from rural areas – 53.0%. Persons possessing benefit rights constituted 13.9% of unemployed.

As of the end of December the registered unemployment rate was 5.3% and this rate varied between 3.0% in myślenicki powiat and 12.0% in dąbrowski powiat. The unemployment rate amounted to 2.7% in Kraków, 4.1% in Nowy Sącz and 6.0% in Tarnów.

Kobiety w % bezrobotnych ogółem w 2017 r. (stan w dniu 31 XII)
Women in % of total unemployed persons in 2017 (as of 31 XII)

Wynagrodzenia

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2017 r. wyniosło 4347,10 zł. Place powyżej przeciętnej odnotowano jedynie w powiecie krakowskim (4858,10 zł). Najmniej zarabiano w powiatach tarnowskim (3308,83 zł) oraz nowosądeckim (3396,17 zł). Na wysokość przeciętnego wynagrodzenia w województwie wpłynęły przede wszystkim place osób zatrudnionych w Krakowie, których uśredniona wartość wyniosła 4966,21 zł. W Tarnowie średnia płaca ukształtowała się na poziomie 3947,33 zł, a w Nowym Sączu 3578,27 zł. Mediana przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto wyniosła 3675,38 zł.

Infrastruktura komunalna. Mieszkania

Wodociągi i kanalizacja

Długość sieci wodociągowej rozdzielczej na terenie województwa małopolskiego według stanu w dniu 31 XII 2017 r. wyniosła 20,4 tys. km. Najdłuż-

Wages and salaries

In 2017 the average monthly gross wages and salaries was 4347.10 zł. Wages and salaries above the voivodship's average were recorded only in krakowski powiat (4858.10 zł). The least pay was in tarnowski powiat (3308.83 zł) and in nowosądecki powiat (3396.17 zł). The average wages and salaries in the voivodship were influenced above all by wages and salaries of persons employed in Kraków, which average value amounted to 4966.21 zł. The average pay in Tarnów was 3947.33 zł and in Nowy Sącz 3578.27 zł. Median of average monthly gross wages and salaries was 3675.38 zł.

Municipal infrastructure. Dwellings

Water supply and sewage systems

The length of water supply distribution system in the area of Małopolskie voivodship amounted to 20.4 thous. km as of 31 XII 2017. The long-

szą sieć wodociągową posiadał powiat krakowski (2,7 tys. km – 13,3% długości sieci w województwie), natomiast najkrótszą tatrzański (0,3 tys. km – 1,4%). W miastach na prawach powiatu łączna długość sieci wodociągowej rozdzielczej stanowiła 10,0% całkowitej długości sieci, przy czym w Krakowie odsetek ten wyniósł 7,1%, w Tarnowie 1,6%, a w Nowym Sączu 1,4%.

Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych wyniosło 91,6 tys. dam^3 , czyli średnio 27,1 m^3 na 1 mieszkańca. Najwięcej wody na osobę zużyto w gospodarstwach domowych z terenu powiatu oświęcimskiego – 31,9 m^3 , a najmniej z powiatu suskiego – 8,8 m^3 . W Krakowie przeciętne zużycie wody na osobę wyniosło 45,3 m^3 , w Tarnowie 34,8 m^3 , a w Nowym Sączu 30,3 m^3 .

Sieć kanalizacyjna w województwie małopolskim na koniec 2017 r. liczyła 15,9 tys. km. Podobnie jak sieć wodociągowa, również kanalizacyjna była najdłuższa w powiecie krakowskim – 1955,2 km – tj. 12,3% długości całej sieci kanalizacyjnej w województwie. Najkrótszą sieć, liczącą 136,7 km (0,9%), posiadał powiat miechowski. Długość sieci kanalizacyjnej w miastach na prawach powiatu wyniosła łącznie 2175,3 km, tj. 13,7% całkowitej długości sieci, przy czym 1476,3 km (9,3%) znajdowało się na terenie Krakowa.

Gaz i energia elektryczna

Według stanu w dniu 31 XII 2017 r. z liczącej 22,4 tys. km sieci gazowej w województwie korzystało 727,5 tys. odbiorców. Najdłuższą sieć gazową posiadał powiat krakowski (2866,9 km, czyli 12,8% długości sieci ogółem), a najkrótszą powiat tatrzański (73,8 km – 0,3%). W miastach na prawach powiatu sieć gazowa liczyła łącznie 2504,8 km, co stanowiło 11,2% długości sieci w województwie.

Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca wyniosło 1490,3 kWh. Największe zużycie gazu per capita odnotowano w powiecie wielickim (2637,0 kWh), a najmniejsze w suskim (207,2 kWh). W Krakowie zużyto średnio 2093,6 kWh gazu na osobę, w Nowym Sączu 2050,6 kWh, a w Tarnowie 1812,6 kWh.

Według stanu w końcu grudnia 2017 r. 1310,4 tys. odbiorców zużyło łącznie 2758,5 GWh energii elektrycznej, co dawało przeciętnie 2105,0 kWh na 1 odbiorcę i 814,6 kWh na 1 mieszkańca. Najwięcej energii per capita zużyto w powiecie tatrzańskim – 1282,3 kWh, a najmniej w dąbrowskim – 543,2 kWh. Średnie zużycie energii elektrycznej na osobę w Krakowie wyniosło 983,5 kWh, w Nowym Sączu 697,2 kWh, a w Tarnowie 586,1 kWh.

est water supply system was in krakowski powiat (2.7 thous. km – 13.3% of the entire sewage system in the voivodship), and the shortest was in tatrzański powiat (0.3 thous. km – 1.4%). In cities with powiat status total length of water supply distribution system constituted 10.0% of the entire system, while in Kraków this proportion was 7.1%, in Tarnów 1.6% and in Nowy Sącz 1.4%.

Consumption of water from water supply systems in households amounted to 91.6 thous. dam^3 , i.e. 27.1 m^3 per capita. The most of water per capita consumed households from oświęcimski powiat – 31.9 m^3 , whereas the least from suski powiat – 8.8 m^3 . The average consumption of water per capita in Kraków was 45.3 m^3 , in Tarnów 34.8 m^3 and in Nowy Sącz 30.3 m^3 .

As of 31 XII 2017 the sewage system in the Małopolskie voivodship numbered 15.9 thous. km. As in the case of water supply system, the longest sewage system was in krakowski powiat – 1955.2 km – i.e. 12.3% of the entire sewage system in the voivodship. The shortest sewage system, numbered 136.7 km (0.9%) had miechowski powiat. In cities with powiat status the length of sewage system amounted jointly to 2175.3 km. i.e. 13.7% of the entire system, of which 1476.3 km (9.3%) was in Kraków.

Gas and electricity

As of 31 XII 2017 there were 727.5 thous. consumers of gas from gas supply system (amounted to 22.4 thous. km) in the voivodship. The longest gas supply system was in krakowski powiat (2866.9 km, i.e. 12.8% of the entire system), and the shortest was in tatrzański powiat (73.8 km – 0.3%). In cities with powiat status gas supply system jointly amounted to 2504.8 km, i.e. 11.2% of the entire system in the voivodship.

The average consumption of gas per capita amounted to 1490.3 kWh. The highest consumption of gas per capita was recorded in wielicki powiat (2637.0 kWh), whereas the lowest in suski powiat (207.2 kWh). In Kraków the consumption of gas per capita amounted to 2093.6 kWh, in Nowy Sącz 2050.6 kWh, and in Tarnów 1812.6 kWh.

As of the end of December 2017 1310.4 thous. consumers used jointly 2758.5 GWh of electricity, what constituted 2105.0 kWh per consumer and 814.6 kWh per capita. The most electricity per capita was used in tatrzański powiat – 1282.3 kWh and the least in dąbrowski powiat – 543.2 kWh. Average consumption of electricity per capita in Kraków was 983.5 kWh, in Nowy Sącz 697.2 kWh, and in Tarnów 586.1 kWh.

Mieszkania oddane do użytkowania

W województwie małopolskim w 2017 r. przekazano do użytkowania 20,0 tys. mieszkań, w tym w budynkach indywidualnych 8,6 tys. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wyniosła 93,4 m², a w budownictwie indywidualnym 145,3 m².

Najwięcej mieszkań oddano do użytkowania w powiecie krakowskim (1364) i wielickim (869), stanowiących jednocześnie strefę podmiejską miasta Krakowa. W stolicy województwa zrealizowano 11044 nowe inwestycje, tj. 55,3% ogólnej liczby mieszkań wybudowanych w województwie. Najmniejszą liczbę mieszkań oddano do użytkowania w powiecie miechowskim (91).

Wskaźnik natężenia liczby oddanych do użytkowania mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności województwa wyniósł 5,9, przy czym najwyższą wartość uzyskał w powiecie wielickim – 7,0, a najniższą w nowosądeckim – 1,0. W miastach na prawach powiatu omawiany wskaźnik oscylował między 14,4 w Krakowie, poprzez 2,3 w Nowym Sączu, do 1,8 w Tarnowie.

Dwellings completed

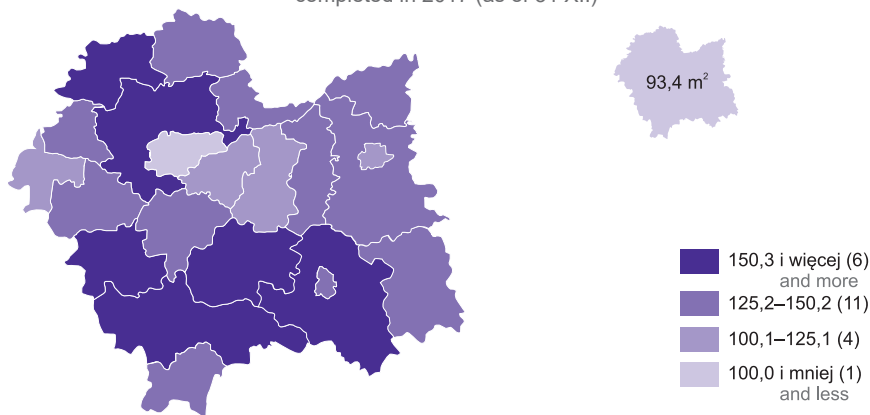
There were 20.0 thous. dwellings completed in the Małopolskie voivodship in 2017. In private buildings the number of dwellings completed was 8.6 thous. The average useful floor area of dwelling amounted to 93.4 m² and in private buildings 145.3 m².

The most dwellings were completed in krakowski (1364) and wielicki (869) powiats, simultaneously constituting suburban area of the city of Kraków. In the capital of the voivodship 11044 dwellings were completed, i.e. 55.3% of total number of dwellings completed in the voivodship. The least number of dwellings completed was recorded in miechowski powiat (91).

Intensity rate of dwellings completed calculated per 1000 population of the voivodship was 5.9, reaching the highest value in wielicki powiat – 7.0, and the lowest in nowosądecki powiat – 1.0. In cities with powiat status the intensity rate of dwellings amounted to 14.4 in Kraków, 2.3 in Nowy Sącz and 1.8 in Tarnów.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania w 2017 r. (stan w dniu 31 XII)

Average useful floor area of dwelling completed in 2017 (as of 31 XII)

Kultura. Turystyka

Kultura

Wśród 132 muzeów i oddziałów muzealnych działających w końcu grudnia 2017 r. w województwie, aż 64 znajdowały się w Krakowie. Zwiedzający muzea w liczbie 10659,3 tys., w większości odwiedzili placówki zlokalizowane w stolicy województwa (48,4% ogółu zwiedzających) oraz w powiatach oświęcimskim (20,1%) i wielickim (16,3%).

Culture. Tourism

Culture

At the end of December 2017, among 132 museums and museum branches operating in the voivodship as many as 64 were placed in Kraków. Museum visitors (10659.3 thous.) mainly visited institutions located in the capital of the voivodship (48.4% of total museum visitors) as well as in oświęcimski powiat (20.1%) and wielicki powiat (16.3%).

Według stanu w dniu 31 grudnia 2017 r. w województwie funkcjonowały 44 kina stałe, które przeprowadziły 199,2 tys. seansów dla 5142,2 tys. widzów. Kina posiadały 24,8 tys. miejsc, z których na każde przypadło przeciętnie 137 osób. W Krakowie znajdowało się 12 kin, które w ciągu roku zorganizowały 136,2 tys. seansów filmowych (68,4% ogółu) dla 3413,5 tys. osób (66,4% ogółu widzów). W pozostałych powiatach liczba kin nie przekroczyła 5, w tym w trzech (proszowickim, suski, wielicki) nie było tego typu instytucji.

W końcu omawianego okresu na terenie województwa znajdowało się 717 bibliotek publicznych (łącznie z filiami) z księgozbiorem liczącym 11083,2 tys. woluminów. Placówki te posiadały 653,6 tys. zarejestrowanych czytelników, z których każdy dokonał przeciętnie 15 wypożyczeń w ciągu roku. Największą aktywność czytelniczą przejawiali osoby w powiecie dąbrowskim, które wypożyczyły średnio ponad 23 książki w ciągu roku. Najniższy wskaźnik wypożyczeń na 1 czytelnika odnotowano w powiecie proszowickim (11,1).

As of 31 XII 2017 there were 44 fixed cinemas in the voivodship, which conducted 199.2 thous. screenings for 5142.2 thous. spectators. Cinemas had 24.8 thous. seats, there were on average 137 persons per seat. There were 12 cinemas in Kraków, which organized 136.2 thous. film screenings (68.4% of total) for 3413.5 thous. persons (66.4% of all spectators) during the year. In other powiats the number of cinemas did not exceed 5, of which in three powiats (proszowicki, suski, wielicki) there were not such institutions.

At the end of discussed period on the voivodship's area there were 717 public libraries (including branches), which collection numbered 11083.2 thous. volumes. The number of registered borrowers amounted to 653.6 thous., and an average number of loans during the year was 15. The biggest reading activity showed persons from dąbrowski powiat, who had loaned on average more than 23 books during the year. The lowest rate of loans was recorded in proszowicki powiat (11.1).

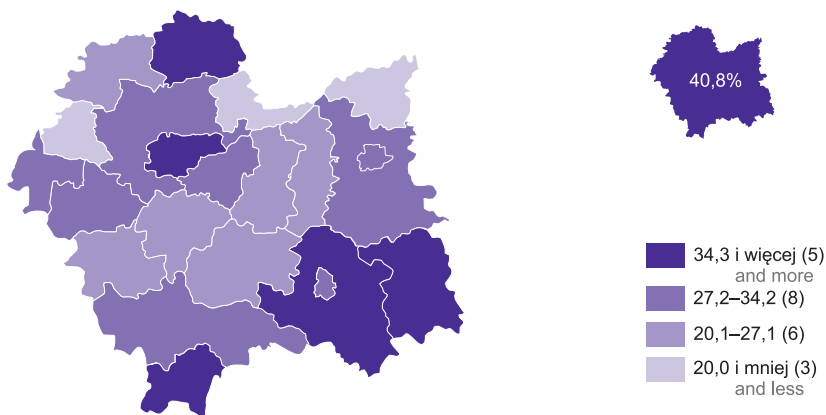
Turystyka

Na terenie województwa małopolskiego w końcu lipca 2017 r. funkcjonowały 1532 turystyczne obiekty noclegowe, zlokalizowane głównie w południowej części regionu (powiaty nowosądecki, nowotarski i tatrzański) oraz w Krakowie. Obiekty te dysponowały 99,4 tys. miejsc noclegowych, z których w ciągu roku skorzystało 4901,4 tys. turystów, w tym 1460,0 tys. z zagranicy.

Tourism

There were 1532 tourist accommodation facilities in the Małopolskie voivodship at the end of July 2017, located mainly in the southern part of the region (nowosądecki, nowotarski and tatrzański powiats) and in Kraków. Those facilities had in their disposal 99.4 thous. bed places, which were used during the year by 4901.4 thous. tourists, of which 1460.0 thous. from abroad.

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w 2017 r. (stan w dniu 31 XII)
Occupancy rate of bed places in 2017 (as of 31 XII)

W Krakowie znajdowało się 17,4% ogólnej liczby obiektów, a udział miejsc noclegowych wyniósł 31,2%. W stolicy województwa udzielono 5270,6 tys. noclegów, w tym 2938,9 tys. gościom zagranicznym, co stanowiło odpowiednio: 40,0% i 82,7% ogółu w poszczególnych kategoriach. Najuboższą ofertą noclegową dysponował powiat dąbrowski, na terenie którego działały 4 turystyczne obiekty posiadające 118 miejsc noclegowych.

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania wyniósł 40,8%, przy czym najwyższy odnotowano w Krakowie (52,1%) i powiecie nowosądeckim (46,1%), a najniższy w chrzanowskim (12,3%).

Stan i ochrona środowiska

W 2017 r. w województwie małopolskim wprowadzono do wód lub do ziemi 268,2 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych. Blisko 95% poddano oczyszczeniu, głównie mechanicznemu (50,0% ogółu oczyszczanych ścieków) oraz chemicznemu i biologicznemu (39,7%). Szacunkowa liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków stanowiła 66,1% ogólnej liczby mieszkańców województwa. Najwyższym odsetkiem ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków legitymował się powiat tatrzański (76,3%), a najniższym proszowicki (33,8%). W miastach na prawach powiatu omawiana relacja najkorzystniej kształtowała się w Krakowie, gdzie z oczyszczalni ścieków korzystało 97,7% ludności. W Tarnowie było to 96,5%, a w Nowym Sączu 92,9% populacji.

Emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych (bez dwutlenku węgla) w 2017 r. wyniosła 89,1 tys. ton. Prawie 98% całkowitej emisji przypadało na zanieczyszczenia gazowe, wśród których 14,8% stanowił dwutlenek siarki. Wśród zanieczyszczeń pyłowych 45,6% pochodziło ze spalania paliw.

Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń zatrzymały 54,6% wytworzonych zanieczyszczeń gazowych i 99,7% pyłowych. Największy odsetek zatrzymanych zanieczyszczeń gazowych odnotowano w powiecie olkuskim – 95,8%, a pyłowych w krakowskim i nowotarskim – 100,0%.

W ciągu roku w województwie małopolskim wytworzono 5653,6 tys. ton odpadów (z wyłączeniem komunalnych), z których 54,0% poddano odzyskowi, 4,2% unieszkodliwiono, a 2,2% czasowo zmagazynowano na składowiskach. Według stanu w końcu roku niezrekultywowane tereny składowania odpadów (bez komunalnych) zajmowały powierzchnię 749,2 ha, wśród których 274,4 ha znajdowało się na terenie Krakowa, 115,2 ha w powiecie chrzanowskim, a 105,2 ha w Tarnowie.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniosły 495,9 mln zł (w cenach bieżących),

In Kraków there were 17.4% of total number of facilities and the share of bed places amounted to 31.2%. There were 5270.6 thous. overnight stays in Kraków, of which 2938.9 thous. of foreign tourists, what constituted in particular categories 40.0% and 82.7% respectively. The poorest accommodation offer was at disposal of dąbrowski powiat, on the area of which there were 4 tourist establishments possessing 118 bed places.

Occupancy rate of bed places in collective tourist accommodation establishments amounted to 40.8%. The highest was recorded in Kraków (52.1%) and in nowosądecki powiat (46.1%), and the lowest in chrzanowski powiat (12.3%).

Environmental protection

In 2017 in the Małopolskie voivodship 268.2 hm³ of industrial and municipal wastewater were discharged into waters or into the ground. Almost 95% of them were treated, mainly mechanically (50.0% of total wastewater treated) and chemically and biologically (39.7%). Estimated population using wastewater treatment plants accounted for 66.1% of total number of inhabitants of the voivodship. The highest percentage of the population using wastewater treatment plants had tatrzański powiat (76.3%), and the lowest one – proszowicki powiat (33.8%). In cities with powiat status the discussed relation was the most advantageous in Kraków, where 97.7% of the population used wastewater treatment plants. In Tarnów it was 96.5% and in Nowy Sącz 92.9% of the population.

The emission of particulates and gases (excluding carbon dioxide) in 2017 amounted to 89.1 thous. tonnes. Gaseous pollutants constituted almost 98% of total emission. Sulphur dioxide constituted 14.8% of total emission of gaseous pollutants. Among particulates 45.6% came from the combustion of fuels.

Pollution reduction systems retained 54.6% of produced gases and 99.7% particulates. The biggest percentage of retained gases was recorded in olkuski powiat – 95.8%, and of particulates in krakowski and nowotarski powiaty – 100.0%.

During the year in Małopolskie voivodship 5653.6 thous. tonnes of waste were produced (excluding municipal waste), of which 54.0% were recovered, 4.2% were treated and 2.2% temporarily stored on landfill areas. As of the end of year non-reclaimed waste disposal sites (excluding municipal) covered an area of 749.2 ha, among which 274.4 ha were on the area of Kraków, 115.2 ha in chrzanowski powiat, and 105.2 ha in Tarnów.

Outlays on fixed assets in environmental protection amounted to 495.9 mln zł (in current prices), of

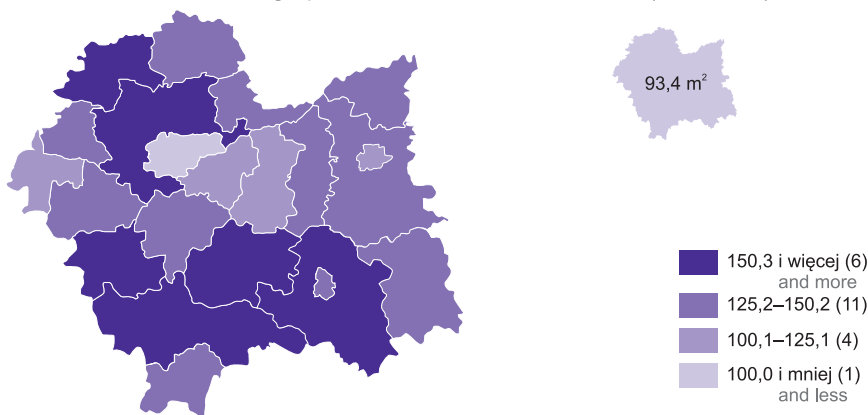
w tym na ochronę powietrza atmosferycznego przeznaczono 173,4 mln zł. Najwięcej na ochronę środowiska wydatковано w Krakowie (35,9% ogólnej kwoty nakładów), najmniej natomiast w powiecie miechowskim (0,2%).

Na środki trwale służące gospodarce wodnej przeznaczono 108,1 mln zł (w cenach bieżących), z czego 75,8% na ujęcia i doprowadzenie wody. Kwotę tę wydatkowano przede wszystkim na terenie Krakowa (29,7% ogólnej kwoty nakładów) i powiatu krakowskiego (10,2%).

which 173.4 mln zł were used for protection of air. The biggest part of outlays on environmental protection was spent in Kraków (35.9% of the total amount), whereas the smallest in miechowski powiat (0.2%).

Outlays on fixed assets in water management amounted to 108.1 mln zł (in current prices), of which 75.8% for water intakes and pipe systems. This amount was spent mostly on the area of Kraków (29.7% of the total amount) and in krakowski powiat (10.2%).

**Powierzchnia obszarów prawnie chronionych
w % powierzchni ogółem w 2017 r. (stan w dniu 31 XII)**
Areas under legal protection in % of total area in 2017 (as of 31 XII)

Finanse publiczne

Wynik finansowy

Rok 2017 jednostki samorządowe zamknęły dodatnim wynikiem finansowym. Nadwyżkę budżetową odnotowano w 81 gminach, 10 powiatach oraz 2 miastach na prawach powiatu.

Dochody

W 2017 r. dochody jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego osiągnęły wartość 19672,8 mln zł. Dochody budżetów gmin stanowiły 51,5% ogółu dochodów, miast na prawach powiatu – 31,2%, powiatów – 10,5% i województwa samorządowego – 6,8%.

W strukturze rodzajowej przeważały dochody własne w kwocie 9093,5 mln zł, których udział wyniósł 46,2%. Subwencja ogólna wynosząca 5044,2 mln zł stanowiła 25,7% ogółu dochodów, a dotacje osiągnęły wartość 5535,1 mln zł, tj. 28,1%.

Public finance

Financial result

The year 2017 local government units closed with a positive financial result. The budgetary surplus was recorded in 81 gminas, 10 powiats and 2 cities with powiat status.

Revenues

In 2017 revenues of local government units of Małopolskie voivodship reached the value of 19672.8 mln zł. Revenues of gminas budgets constituted 51.5% of total revenues, of cities with powiat status – 31.2%, of powiats – 10.5% and of local government voivodship – 6.8%.

Own revenues in the amount of 9093.5 mln zł prevailed within the structure by kind and their share accounted for 46.2%. General subsidy in the amount of 5044.2 mln zł constituted 25.7% of total revenues, while grants reached the value of 5535.1 mln zł, i.e. 28.1%.

Źródłem większości dochodów własnych były podatki, w tym zwłaszcza podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych – 47,9%, czyli 4357,0 mln zł. Na subwencję ogólną składała się głównie część oświatowa wynosząca 3913,9 mln zł (77,6%), natomiast wśród dotacji przeważały dotacje celowe – 85,2%, tj. 4718,1 mln zł.

W 2017 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca ogółem z dochodów budżetu województwa przypadało 395 zł, z dochodów powiatów – 848 zł, z dochodów miast na prawach powiatu – 6399 zł, a z dochodów gmin – 4177 zł.

Wydatki

W 2017 r. z budżetów jednostek samorządu terytorialnego wydatkowano kwotę 19644,2 mln zł. Na budżety gmin przypadało 51,5% ogółu wydatków, na budżety miast na prawach powiatu 31,5%, na budżety powiatów 10,4%, a na budżet województwa samorządowego 6,6%.

Na wydatki jednostek samorządowych składały się wydatki bieżące oraz majątkowe. W omawianym okresie wyniosły one odpowiednio 16721,2 mln zł i 2923,0 mln zł.

Ponad 65% ogółu wydatków bieżących stanowiły wydatki bieżące jednostek budżetowych w kwocie 10910,7 mln zł. Na świadczenia na rzecz osób fizycznych rozdysponowano 3706,1 mln zł (22,2%), a na dotacje 1836,5 mln zł (11,0%).

Na wydatki majątkowe niemal w całości składały się wydatki inwestycyjne (96,8%, tj. 2829,1 mln zł).

Przebieganie na 1 mieszkańca ogółem z budżetu województwa wydatkowano 382 zł, z budżetów powiatów – 840 zł, miast na prawach powiatu – 6452 zł, a gmin – 4170 zł.

Podmioty gospodarki narodowej

Według stanu w dniu 31 XII 2017 r. w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej REGON było zarejestrowanych 380,0 tys. podmiotów gospodarczych z terenu województwa małopolskiego (bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne oraz jednostek lokalnych). Poza Krakowem, który skupiał 36,4% ogólnej liczby podmiotów, największa liczba jednostek zarejestrowana była na terenie powiatu krakowskiego (8,0%). Najmniejszy odsetek podmiotów odnotowano w powiatach dąbrowskim i proszowickim (po 0,9%).

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stanowiły 71,7% ogółu zarejestrowanych

The most of own revenues came from taxes, particularly taxes from legal and natural persons – 47.9%. i.e. 4357.0 mln zł. The general subsidy consisted mainly of educational part amounted to 3913.9 mln zł (77.6%), while targeted grants in amount of 4718.1 mln zł (85.2%) prevailed among grants.

In 2017 revenues per capita from the voivodship's budget amounted to 395 zł, from powiats' budgets – 848 zł, from cities with powiat status budgets – 6399 zł and from gminas' budgets – 4177 zł.

Expenditures

In 2017 19644.2 mln zł was spent from budgets of local government units. 51.5% of total expenditures fell on gminas' budgets, 31.5% on cities with powiat status budgets, 10.4% on powiats budgets and 6.6% on local government voivodship budget.

Expenditures of local government units consisted of current and property expenditures. In the period under discussion those expenditures amounted to 16721.2 mln zł and 2923.0 mln zł, respectively.

Current expenditures of local government units in the amount of 10910.7 mln zł constituted over 65% of total current expenditures. 3706.1 mln zł (22.2%) was assigned on benefits for natural persons and 1836.5 mln zł (11.0%) on grants.

Property expenditures consisted almost entirely of investment expenditures (96.8%, i.e. 2829.1 mln zł).

The average expenditures per capita amounted to 382 zł from the voivodship's budget, 840 zł from powiats' budgets, 6452 zł from cities with powiat status budgets and 4170 zł from gminas' budgets.

Entities of the national economy

As of 31 XII 2017 the National Official Business Register REGON gathered 380.0 thous. entities of the national economy from the Małopolskie voivodship (excluding persons tending private farms in agriculture as well as local units). Apart of Kraków which gathered 36.4% of total number of entities, the most of units were registered on the area of krakowski powiat (8.0%). The least share of entities was recorded in dąbrowski and proszowicki powiats (0.9% each).

Natural persons conducting economic activity constituted 71.7% of total registered entities. Proportion of such units in the total number of registered entities fluctuated from 73.3% in oświęcimski

podmiotów. Odsetek tego typu jednostek w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów w poszczególnych powiatach wahał się od 73,3% w oświęcimskim do 83,5% w limanowskim. W miastach na prawach powiatu wyniósł 60,7% w Krakowie, 69,0% w Tarnowie i 69,4% Nowym Sączu.

Na terenie województwa działało 43,5 tys. spółek handlowych stanowiących 11,4% ogółu zarejestrowanych podmiotów. Spółki te na miejsce rejestracji swojej działalności wybierały najczęściej miasta na prawach powiatu. Największy udział spółek handlowych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na danym obszarze odnotowano w Krakowie – 21,0%, następnie w Tarnowie – 11,2% oraz w Nowym Sączu – 10,7%. Najmniej spółek handlowych wśród ogółu podmiotów działało na terenie powiatu limanowskiego (2,8%).

Największa koncentracja podmiotów gospodarki narodowej, wyrażająca się ich liczbą na 1 km² powierzchni, występowała na terenie Krakowa oraz pozostałych miast na prawach powiatu. Najniższym współczynnikiem koncentracji charakteryzowały się głównie powiaty położone w północno-wschodniej części województwa.

Jednym z wyznaczników poziomu przedsiębiorczości w danym rejonie jest liczba podmiotów na 1000 ludności zamieszkałej na tym terenie. W województwie małopolskim średnia wartość omawianego wskaźnika wyniosła 112, przy czym najwyższe wartości odnotowano w Krakowie (181) i w powiecie tatrzańskim (152), a najniższe w powiatach dąbrowskim (56) i tarnowskim (62).

powiat to 83,5% in limanowski powiat. In cities with powiat status it reached 60.7% in Kraków, 69.0% in Tarnów and 69.4% in Nowy Sącz.

There were 43.5 thous. commercial companies operating in the area of the voivodship (11.4% of total registered entities). Such companies had chosen mainly cities with powiat status for the place of registration of their activity. The biggest share of commercial companies in the total number of entities registered on a given area was recorded in Kraków (21.0%), in Tarnów (11.2%) and in Nowy Sącz (10.7%). The least of commercial companies among the total entities operated on the area of limanowski (2.8%) powiat.

The highest accumulation of national economy entities, expressed in their number per 1 km², occurs on the area of Kraków and other cities with powiat status. The lowest accumulation ratio is characteristic mainly for powiats situated in the north-eastern part of the voivodship.

One of the determinants of the entrepreneurship level in a given region is the number of entities per 1000 population living in this area. In the Małopolskie voivodship the average value of this ratio amounted to 112, while the highest was recorded in Kraków (181) and in tatrzański powiat (152), and the lowest in dąbrowski and tarnowski powiats (56 and 62, respectively).